

6961 T5

all

Naczelné Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Pocztą polowa Nr. 53. 2. kwietnia 1921 r.

Roske

27/4

ODDZIAŁ II.

Ew/G. Nr. 15310/II.

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ NACZELNEGO WODZA

B e l w e d e r .

Przedkłada się do wiadomości odpis raportu Pełno-
mocnika Wojskowego i Morskiego w Londynie Nr.497/tajne
z dnia 21.III.1921 roku.

1 załącznik.

SZEF ODDZIAŁU II.NACZ.DOW.

Za zgodność:

M. Z. Dzikowski
pprk

M A T U S Z E W S K I m.p.

ppułk.p.d.Szt.Gen.

O t r z y m u j a :

Adjutantura Generalna
M.S.Wojsk.Oddział II.
M.S.Zagr.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Dz. 6961 T5 G. 2 8 / 10 19 21 r.
Zarząd. Wydział

COPIES
ARCHIVES
New York

No.497/Tajne.

Londyn, dnia 21-go Marca 1921 r.

D O

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II

w Warszawie.

Rokowania
Anglo-So-
wieckie.

Rok

Dnia 16 Marca traktat handlowy między Anglią i Rosją został podpisany przez Sir Robert Horne'a w imieniu Rządu Angielskiego i przez Krassina w imieniu Rządu Sowieckiego. Traktat w swej ostatecznej formie /załącznik No.1/ jedynie w szczegółach różni się od ogłoszonego dnia 11-go Stycznia b.r. projektu traktatu, który Krassin miał przedłożyć swemu Rządowi /patrz tut.No.165/Tajne z dnia 31-Stycznia 1921 r./. Główne wytyczne traktatu są następujące:

Charakter ogólny. Traktat jest umową czasową aż do zawarcia ostatecznego traktatu pokojowego.

Propaganda. Każda z układających się stron zobowiązuje się powstrzymać od wszelkiego rodzaju propagandy przeciwko instytucjom drugiej. Wymienione są specjalnie Indje, Afganistan i kraje, które stanowiły części składowe b. Cesarstwa Rosyjskiego, a które teraz są niepodległe.

Poddani. Wszyscy poddani Brytyjczy w Rosji i Rosyjscy w Imperium Brytyjskiem mają prawo powrócić do swych odnośnych krajów.

Blokada. Wszelkie przeszkody przeciwko wznowieniu stosunków handlowych, włączając handel Rosji z zagranicą, mają być usunięte.

Statki każdej z układających się stron otrzymają wszystkie zwykłe ułatwienia.

Gudzoziemcy. Środki ostrożności przy wjeździe na terytorja układających się stron są utrzymane.

Miny. Morze Bałtyckie ma być oczyszczone.

Kupcy. Osoby przez każdą ze stron układających się wyznaczone, o ile nie są uważane przez drugą, jako niemiłe widziane, mają prawo wjazdu na jej terytorjum i prowadzenia tam handlu. Otrzymują opiekę i ułatwienia.

Agenci. Urzędowi agenci handlowi będą otrzymywali takie same ułatwienia. Będą mieli prawo wystawiania paszportów.

Komunikacja. Pocztowa i telegraficzna będzie wznowiona.

Własność Rosyjska. Rząd Angielski nie nałoży aresztu na cokolwiek wyeksportowane z Rosji, jako zapłata za import z Anglii, i nie wyda specjalnego prawa przeciwko importowi z Rosji drogocennych metalów. Własność b. Rządów Rosyjskich. Rząd Sowiecki nie pretenduje do własności i funduszy b. Rządów Rosyjskich; Cesarskiego i Tymczasowego, znajdujących się w Anglii.

Własność Angielska. Rząd Angielski daje odpowiednie zobowiązania w stosunku do własności Rządu Angielskiego w Rosji. Klauzule te nie przesądzają sprawy umieszczenia prowizji, tyjących się własności, w ogólnym traktacie pokojowym.

Postępowanie prawne. O ile sąd Angielski zawyrokuje, że wwieszone Rosyjskie złoto lub towar podlegają prawnemu aresztowi à conto zobowiązań, powziętych przez Rząd Sowieców lub jakikolwiek byłby Rząd Rosyjski, Rząd Sowieców ma prawo natychmiastowego zerwania obecnego traktatu.

Pretensje. Pretensje każdej ze stron przeciwko drugiej w sprawie własności lub praw lub zobowiązań, powziętych przez obecne lub byłe Rządy, będą sprawielliwie omówione w ogólnym traktacie pokojowym. Tymczasem Rząd Sowieców zasadniczo uznaje, że winien jest zadośćuczynienie prywatnym jednostkom, które dostarczyły materjały Rosji, a za które nie zostały spłacone.

Jak widać więc traktat handlowy Anglo-Rosyjski jest zwycięstwem tezy rosyjskiej, zwłaszcza w tem, że:

1/. pozbawia angielskiego wierzyciela Rosji wszelkich efektywnych środków dopominania się swych praw na złocie rosyjskiem, wwiesionem do Anglii.

2/. nie podnosi sprawy własności towarzystw Angielskich w Rosji, skonfiskowanych przez Rząd Sowiecki, i

3/. daje Rządowi Sowieckiemu prawo sprzedawania złota, eksportowanego do Anglii, nie po cenie parytetowej lecz rynkowej.

Lecz przede wszystkim oznacza ^{ON}uznanie Rządu Sowieckiego, jako de facto Rządu Rosyjskiego, przez Rząd Angielski, jak to wyraźnie oświadczył dnia 17 Marca w Izbie Gmin Parlamentarny Sekretarz Ministerstwa Handlu i Przemysłu Sir P.Lloyd-Greame, który, zapytany przez Wicehrabiego Curzon'a, czy podpisanie traktatu oznacza uznanie Rządu Sowieckiego, powiedział: "Traktat handlowy został zawarty między Rządem Angielskim i de facto Rządem Rosyjskim."

Traktat musi być jeszcze ratyfikowany przez Izbę Gmin.

Jednocześnie z podpisaniem traktatu Sir Robert Horne wręczył Krassinowi notę, w której wylicza wszystkie przejawy angi-angielskiej propagandy, uprawianej przez Sowietów w Indji i Afganistanie, Nota kończy się formalnem ultimatum, żądającym natychmiastowego zaprzestania tej działalności Rządu Sowieckiego, "jako niezbędnego uzupełnienia przy zawarciu jakiegokolwiek układu między dwoma Rządami". /załącznik No.2/.

Nie można powstrzymać się od zdziwienia, że nota powyższa, warunkująca zawarcie traktatu, została wręczona Krassinowi już po podpisaniu takowego.

Dla nas zawarcie umowy Angielsko-Rosyjskiej jest faktem niezmiernej doniosłości przyczem wysoce pomyslnym, albowiem:

1/. Zniewala Anglię do zainteresowania się w rozwoju dobrobytu /zwłaszcza środków komunikacji/ i porządku w Polsce, jako Państwie tranzytowem, przez które iść będzie handel angielsko-rosyjski.

2/. Stanowi gwarancję przeciwko możliwości wznowienia przeciwko nam operacji wojennych przez Sowietów, które w ten sposób uniemożliwiłyby tranzyt przez Polskę handlu Angielskiego, a przez to samo unicestwiłyby traktat.

3/. oznaczając uznanie przez Anglię Rządu Sowieckiego, jako de facto Rządu Rosyjskiego, eo ipso sankcjonuje nasze wschodnie granice, dobrowolnie przez ten de facto Rząd Rosyjski nam przyznane.

ad 2/ dodać należy, że wszystko wskazuje, iż w dzisiejszej sytuacji Sowiety bynajmniej sobie na zerwanie tego traktatu nie pozwolą, lecz przeciwnie trzymać się go będą.

Najlepszym zaś tego dowodem, just jak bardzo zależy Sowiecom na utrzymaniu stosunków z Anglią i jak całą swą akcję dzisiaj na porozumieniu z Anglią opierają, posłuży fakt, że Krassin ostatnio 7 kontraktów zawartych z firmami niemieckimi zerwał, a odpowiednie zamówienia w Anglii porobił.

Od powrotu swego do Londynu Krassin dokonał znacznej tranzakcji żywnościowej. Zakupił on mianowicie:

- 2000 ton mąki po £23.0.0. ex warehouse Londyn
- 2000 ton fasoli F.A.G. po £5.5.0 ex ware Rotterdam
- 2000 ton hand picked fasoli po £6.6.0. ex ware Londyn
- 1000 ton hand picked fasoli po £6.0.0. ex ware Antwerpja
- 1500 ton grochu 26ktęgo Chinskiego po £12.0.0. ex ware Hamburg
- 150 ton koju jadalnego /smalec wołowy/ po £51.0.0. Londyn
- 100 ton American Lard po £87.10.0 Rotterdam
- 1000 ton 2 stars ryż spot Londyn po £13.10.0.
- 1000 ton /płynące do Londynu/ po £13.5.0
- 1000 ton /10go Marca z Burmy/ po £13.10.0
- 1000 ton /koniec Marca z Burmy/ po £13.10.0
- 500 ton Mąki ryżowej po £13.0.0.
- 10000 skrzyń mięsa po 72 funty netto po 36 szylingów f.o.b. Londyn.

Kupno to zostało przeprowadzone przez żydowskie firmy brokerskie w City, net cash against delivery order. Krassin zapłacił a conto £60.000 prostym czekiem na London Joint City and Midland Bank.

Wszelako dokładnych danych o ilości towarów, wysłanych z Anglii do Rosji przez Estonję via Rewel otrzymać tu niepodobna, albowiem w ogłoszonych sprawozdaniach o eksporcie towarów Rosja bezpośrednio nie figuruje wcale, Estonja zaś włączona jest do rubryki "Inne kraje", czyli eksport do Estonji podany jest łącznie z eksportem do Polski, Litwy, Łotwy i Finlandji.

Niemniej jednak na podstawie oświadczenia, złożonego przez Sir Robert Horne'a dnia 9 Marca w Izbie Gmin, wiadomo, że Anglja w ciągu roku ubiegłego eksportowała do Rosji Sowieckiej przez Rewel, towarów wartości £4.000.000, za które otrzymano spłatę częściowo w Londynie /25%/, częściowo zaś w Rewlu; wszelako znaczna część zobowiązań Sowieckich, związanych z tymi obstalunkami jest jeszcze nie załatwiona i spora ilość towarów wciąż leży w Rewlu.

Ze źródeł zaś Sowieckich otrzymane informacje wskazują, iż eksport towarów angielskich do Rosji przez Rewel w ciągu roku ubiegłego wynosił £4.500.000, z których 25% bolszewicy spłacili w Londynie, resztę zaś czekami na banki Szwajcarskie lub gotówką w Rewlu. Gotówkę tę otrzymali ze sprzedaży brylantów i innych drogich kamieni, czekali zaś na Szwajcarję wzamian za sprzedane Szwajcarji złoto. Agenci bolszewicy twierdzą, że suma £4.500.000 została całkowicie spłacona, a leżące w Berlinie towary stanowią nowe zamówienia, w Anglii porobione. Towary te są to przeważnie tekstyle bawełniane i wełniane, oraz niewielka ilość maszyn i pasów transmisyjnych. Fabrykanci z Manchester'u i Bradford'u sprzedali Rosji Sowieckiej tranzytem na Rewel towarów za £600.000. Pozatem znaczna ilość towarów, jeszcze nie spłaconych, a wynoszących £1.500.000, leży wciąż w Rewlu.

Co się tyczy ilości wwiezionego do Anglii złota, urzędowe dane są następujące:

Import złota wynosił:

	<u>W ciągu roku 1920</u>	<u>W Styczniu i Lutym, 1921 r.</u>
Z Rosji	£1.965.095	
Ze Szwecji	£ 894.275	£ 126.407
Z Danji		£ 7.152
Z Holandji	£ 201.049	
Z Innych	£ 178.438	£ 6.125
	<u>£3.238.857</u>	<u>£ 139.684</u>

Należy jednak mieć na uwadze, że z ilości złota, importowanego do Anglii ze Szwecji, Danji, Hollandji i innych krajów, znaczna część niewątpliwie jest pochodzenia bolszewickiego.

Estonja, jak widać, nie figuruje wcale na tej liście.

Sprawa
Udziału
pomocy
Austrii.

Dnia 11 Marca przybyła do Londynu na zaproszenia Najwyższej Rady Delegacja Austrijska celem przedstawienia Wielkim Mocarstwom opłakanego stanu wewnętrznego Austrii i niezbędności udzielenia jej natychmiastowej pomocy.

W Delegacji brali udział: Dr. Mayr, Kanclerz i Minister Spraw Zagranicznych, przewodniczący; Dr. Grunberger, Minister Apropowizacji; Dr. Grimm, Minister Skarbu; Egger, Rada Legacyjna, i Dr. Duffek, osobisty Sekretarz.

Dnia 12 Marca na ostatnim posiedzeniu Konferencji Londyńskiej po wręczeniu delegacjom Greckiej i Tureckiej ostatecznych propozycji Entente'y, Najwyższa Rada wysłuchała oświadczenie Dr. Mayr'a, który stwierdził, że podstawą egzystencji ekonomicznej Austrii winno być uporządkowanie jej finansów i zrównoważenie waluty. To jednakże nie da się osiągnąć bez obcych kredytów. Schemat odbudowy ekonomicznej, opracowany przez Komisję Odszkodowań nie został przyjęty przez Konferencję Paryską. Zamiast tego powołano do życia specjalny Komitet, który miał zbadać możliwość przyniesienia ulgi ekonomicznej za pomocą prywatnych kredytów. Odbudowa ekonomiczna Austrii byłaby możliwa, o ile projekt prywatnych kredytów stałby się częścią należycie obmyślanej akcji Rządów, co zresztą zostało uznane przez Międzynarodową Finansową Komisję w Brukselli.

Lloyd George odpowiedział, że trudności finansowe, przez które przechodzą obecnie Wielkie Mocarstwa, nie pozwalają im udzielić należytej pomocy Austrii; niemniej jednak Najwyższa Rada gotowa jest uczynić wszystko, co będzie w jej mocy, celem ulżenia doli Austrii. Wreszcie odesłał Delegację Austriacką do Angielskiego Ministra Skarbu i ekspertów finansowych Sprzymierzeńców, których zadaniem było opracować projekt ekonomicznej pomocy, mającej być Austrii udzielonej /załącznik No.3/.

W rezultacie tych konferencji w Ministerstwie Skarbu na posiedzeniu dnia 17 Marca Austen Chamberlain ogłosił ostateczny projekt pomocy dla Austrii, na który zgodziły się Rządy Wielkiej Brytanji, Francji, Włoch i Japonji, a którego głównym punktem jest odłożenie na nieokreśloną liczbę lat zwrotu kosztów utrzymania armji okupacyjnych, odszkodowań i bondów kredytowych, które Austria winna jest głównym Mocarstwom na mocy traktatu w Sp. Germain /załącznik No.4/.

Po Konferencji.

Prawo o odszkodowaniach niemieckich - The German Reparation /Recovery/Bill, niezbędne dla zastosowania sankcji ekonomicznej, przeciwko Niemcom, postanowionej na Konferencji w Londynie, a którego tekst podaje się w załączniku No.5, zostało uchwalone przez Izbę Gmin w drugim czytaniu dnia 14 Marca, przyczem podczas dyskusji Chamberlain i Lloyd George wygłosili bardzo interesujące

przemówienia / załącznik No.6/ oraz w trzecim dnia 18 Marca większością 132 głosów przeciwko 15.

Ustąpienie Bonar Law.

W polityce wewnętrznej angielskiej zaszedł pierwszorzędnej wagi wypadek, gdy dnia 17 Marca Bonar Law, leader Partji Unjonistycznej a zarazem leader Izby Gmin, w liście do Prezesa Ministrów oznajmił mu, że ze względu na nadwątlone zdrowie jest on zmuszony wycofać się chwilowo z działalności politycznej i złożyć swe czynności. Zaznaczyć należy, że niema tu mowy o t.zw. "chorobie dyplomatycznej". Bonar Law jest rzeczywiście poważnie chory, albowiem z powodu przepracowania grozi mu zapalenie mózgu. Lecz w każdym razie ustąpienie jego jest bolesnym ciosem dla Lloyd George'a i stworzonej przez niego Koalicji Parlamentarnej, na której obecny Gabinet Angielski się opiera. Bonar Law bowiem był łącznikiem między Lloyd George'm a Partją Unjonistyczną, najpotężniejszym dzisiaj w Anglii stronnictwem politycznym. Od szeregu lat pracowali oni razem, a chociaż Bonar Law, jako przywódca tej partji, która najliczniej reprezentowana jest w Izbie Gmin, miał prawo do bezpośredniego ujęcia steru rządów w swe ręce, niemniej jednak wolął on zawsze stać w cieniu i stamtąd niewidocznie kierować nawa państwową, coraz większy z biegiem czasu wywierając wpływ na Lloyd George'a, którego niepostrzeżenie a wytrwale wciągał w orbitę ideologii konserwatywnej. Dzisiaj przez ustąpienie Bonar Law rwie się ten łącznik między Premierem a większością Izby, a cała struktura Koalicji poważnie jest zagrożona. Przyszłość całej polityki wewnętrznej, a więc i zewnętrznej Anglii staje pod znakiem zapytania. To też zrozumiałem jest wzruszenie Lloyd George'a, którego nie był w stanie pohamować, gdy odczytywał w Izbie Gmin list Bonar Law, oznajmiający o ustąpieniu. Następcą Bonar Law będzie zapewne wybrany Austin Chamberlain. Przewidnictwo Izby Gmin zniwoli go do złożenia portfelu Ministra Skarbu, który zapewne dostanie się Sir Robert Horne'owi. Tak więc rezygnacja Bonar Law poza dalszymi możliwymi skutkami wielkiej doniosłości w pierwszym rządzie wywołała już dość znaczne zmiany w Gabinetcie.

6 załączników

za zgodność:

/-/ W. Kłoczowski

Kontr-Admirał W.P.

L. G. P.

247

PLISDUSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York